

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. — Telef. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 Dinarjev,
— za inozemstvo 8 Din. —

Ptujski zbor.

V binkoštnih praznikih se vrši v Ptuj glavni delegatski zbor Narodno-socijalne strokovne zveze.

V naši strokovni organizaciji je včlanjen slovenski ročni in duševni proletarijat, privatni nameščenc, tovarniški in rudarski delavec, možje in žene. Vsi korakajo solidarni v eni vrsti, da v boju izvojujejo gospodarske in socialne pravice.

Solidarnost proletarijata je prav posebno danes potrebna, ko pri vsaki priliki poizkuša velepodjetništvo v svojo korist izrabiti nesoglasja v delavskih vrstah. Razumljiva je težnja delavstva, da se doseže enotnost vsega delovnega ljudstva, brez razlike na politično naziranje, v najbolj aktualnih strokovnih vprašanjih. Saj se vsi zavedamo, da smo enako zapostavljeni in vsi enako želimo, da bi se nam boljše godilo. Zato se težnja po enotni strokovni delavski fronti praktično ne udeležuje. Zgleda tako, da čim več je govorjenja o enotni fronti, tem več je cepljenja v delavskih vrstah. Razni politični šušmarji nočejo ločiti strokovni pokret od političnega. Vedno se išče samo to, kar delavstvo razdvaja in malo je takih, ki bi hoteli poudarjati predvsem to, kar delavstvo druži.

Od nezdravih razmer v slovenskem strokovnem pokretu ima škodo le delavstvo, dvomljivo zadoščenje pa oni voditelji delavstva, ki uživajo v tem, če so na čelu separatističnih in klikarskih skupin. Želeti je, da delavstvo že vendar enkrat obračuna z vsemi zgararji, ki so se usilili na vodilna mesta strokovnega pokreta.

V narodno socialni strokovni zvezi organizirano delavstvo je vedno zagovarjalo enotni nastop vsega delovnega ljudstva in bo tej svoji zahtevi dalo poudarka tudi na delegatskem zboru v Ptuj.

Če zaenkrat še ni mogoče ustvariti enotne fronte vsega delovnega ljudstva, je pa mogoče združiti najbolj sorodne strokovne organizacije v edince, ki bodo znatno poenostavile strokovno borbo. Nedvomno je za strokovni pokret izredne važnosti, če se združijo v eni fronti vse marksistične strokovne organizacije in v eni fronti vse narodne strokovne organizacije. S tem bo udarniška sila strokovnega pokreta aktivnejša, kajti dvoje številčno močnih organizacij doseže gotovo preje uspehe, kakor pa pet ali deset v medsebojni boj zapletenih šibkih organizacij.

Letošnji glavni zbor NSSZ bo razpravljal o organizaciji Narodne socialne zveze, ki naj v eno fronto strne vse slovensko, narodno in socialno zavedno delavstvo. Važna in zgodovinska bo ta razprava in tudi malo ne dvomimo, da bo zaključena s pozitivnimi sklepi.

Obnovljen enotni strokovni pokret narodnega delavstva bo omogočal uspešnejše udeleževanje praktičnega socializma, ker bodo do sedaj razcepljene sile koncentrirane in po svojem vodstvu ter številu organizirancev zmožne ne samo obrambnega, ampak tudi iniciativnega socialno-gospodarskega boja.

Vi vsi, ki prihajate v Ptuj na delegatsko zborovanje NSSZ, bodite pozdravljeni, ko polagate trdne temelje enotni Narodni strokovni zvezi. Zastava, ki jo bo te dni razvilo ptujsko delavstvo, naj ne zaplapola samo svojemu ožjemu okrožju, ampak vsemu slovenskemu narodnemu delavstvu. Saj je bila razvita na dan, ko se je narodno delavstvo izreklo za enotno fronto, ki je predpogoj uspešnega boja za boljšo bodočnost slovenskega delovnega ljudstva.

Skrb za brezposelne.

Ponovno smo že grajali postopek države, ki je pobrala in še pobira prispevke za podpiranje brezposelnih, pa ta denar uporablja v čisto druge namene, kot je podpiranje brezposelnih.

Delavska zbornica je po sklepu upravnega odbora zbrala in izdala podatke, nanašajoče se na prispevke za Borzo dela. Ti podatki izgledajo tako-le:

I. Podatki za Slovenijo.

a) Predpisani prispevki:

I. 1923 1.429.154.73, I. 1924 1.492.470.62, I. 1925 1.526.565.70, I. 1926 do 1. maja cenjeno 600.000 dinarjev, skupno torej 5.048.191.05 dinarjev.

b) Ubrani prispevki:

I. 1923 763.545.37, I. 1924 1.351.603.53, I. 1925 1.700.422.92, I. 1926 do 1. maja 600.000 dinarjev, skupno torej 4.415.571.82 dinarjev.

II. Podatki za celo državo.

Podatki za celo državo so določeni aproksimativno sledeče:

Prispevek za borzo dela znaša 5% bolniškega prispevka:

I. 1923 znaša predpis boln. prispevka 156.6 milj. Din, od tega odpade za borzo dela 7.8 milj. Din;

I. 1924 znaša predpis boln. prispevka 193.8 milj. Din, od tega odpade za borzo dela 9.6 milj. Din;

I. 1925 cenjen predpis za borzo dela 9.6 milj. Din;

do maja 1926 cenjen predpis na 3.6 milijonov dinarjev,

skupno je tedaj cenjen predpis 30.6 milijonov dinarjev, ki bi jih morala dobiti Borza dela za podpiranje brezposelnih. Po računih pa so morali ubrani prispevki znašati do

1. maja 1926 26.5 milijonov dinarjev, kar je ogromni znesek, ki se uporablja za vse druge svrhe, le ne za podpiranje brezposelnih, kakor to predvideva zakonsko določilo.

Delavska zbornica je obenem s poročilom pozvala vse strokovne organizacije, da se zavzamejo z vsem svojim vplivom za to, da se denar izroči svojemu namenu.

Narodna strokovna zveza pa je že pred tem pozivom podvzela vse potrebne korake pri vseh merodajnih činiteljih, da se ta protizakonitost odpravi in se izroči ubrani denar Borzam dela, ki naj ga uporabijo za podpiranje brezposelnih. Zahtevala je tudi takojšnjo izdajo pravilnika za podpiranje brezposelnih, ki je edina ovira, da se denar ne izroči svojemu namenu. Nedvomno je protizakonitost, ako se ogromni znesek tridesetih milijonov uporablja po Državni hipotekarni banki v bančne svrhe, namesto da bi se uporabil v po zakonu predpisane svrhe.

Z vsa odločnostjo zato NSZ ponovno zahteva izdajo pravilnika o podpiranju brezposelnih, da bodo gladni brezposelni takoj deležni izdatne podpore iz nabranih fondov.

Tajništvo NSZ.

Narodno-socijalna strokovna zveza

vabi na

GLAVNI ZBOR,

ki se bo vršil na binkoštno nedeljo, dne 23. maja 1926 ob 11. dopoldne v dvorani »Društvenega doma« v Ptuj. — Spored: V nedeljo po prihodu vlaka v Ptuj, sprevod po mestu pred mestno hišo, kjer bo

slovesno razvitje prapora

podružnice NSSZ v Ptuj. Po razvitju prapora sprevod do »Društvenega doma«, kjer bo ob 11. uri glavni zbor. — Dnevni red glavnega zbora: 1. Nagovor in pozdrav predsednika. 2. Poročilo osrednjega vodstva: a) predsednika, b) strokovnega tajnika, c) blagajnika, d) nadzorstva. 3. Volitve: a) osrednjega vodstva, b) upravnega odbora, c) nadzorstva. 4. Enotna fronta narodnega delavstva, referira br. Rudolf Juvan. 5. Položaj delavstva v Jugoslaviji, referira br. Vladimir Kravos. 6. Predlogi: a) upravnega odbora, b) razni. 7. Slučajnosti. — Popoldne istega dne ob 15. uri velika ljudska veselica v »Ljudskem vrtu«. Na binkoštni ponedeljek, dne 24. maja, izleti v Ptujsko okolico. — Bratje! Sestre! O binkoštnih vsi v Ptuj na naš zbor, ki naj bo veličastna manifestacija naše strokovne zveze. — V Ljubljani, 24. aprila 1926. — Osrednje vodstvo Narodno-socijalne strokovne zveze: Rudolf Juvan l. r., predsednik. Vladimir Kravos l. r., tajnik.

O BINKOŠTNIH VSI V PTUJU!

Izseljevanje naših rudarjev v Francijo.

Delavska zbornica je odposlala v Francijo rudarsko delegacijo, ki naj bi proučila tamkajšnje delavske prilike in dobila statistiko, koliko rudarjev bi se lahko zaposlilo v francoskih rudnikih. Delegacija, ki se je mudila v Franciji, je po povratku predložila Delavski zbornici obširno poročilo o stanju delavstva v Franciji, ki je dala to poročilo v tisk in ga homo tudi mi, vsaj v izvlečku, prinesli v prihodnji številki. Poročilo kaže, da so razmere rudarjev v Franciji vsaj do danes povoljne. Delegacija je ugotovila, da bi se dalo v Franciji zaposliti skupno 2250 rudarjev, in sicer v:

a) premogovnikih:

Societe des Mines, Lens 250 rudarjev
Societe des Mines Courrieres Billy Montigny . . . 300 rudarjev

b) železorudnikih:

Societe Metallurgique de Knutange 1000 rudarjev
Societe des Mines Anderny Chevillon (Tucquegnieun) 200 rudarjev
Societe d'Acierie de Longuwy (Tucquegnieun) . . 500 rudarjev

Delavska zbornica je dalje poizvedela pri Trboveljski družbi glede zaposlenja brezposelnih in doznala, da ni računati na to, da bi mogla družba začeti z dosedanjim staležem delavstva v doglednem času polno obratovati. Za polno obratovanje bi bilo potrebno, da zapusti še nadaljnjih 800 rudarjev delo. Najmanj pa je računati, da bi moglo vsaj z

začetkom novega leta dobiti zaposlenje 1250 odpuščencev, ki so bili reducirani ob zadnji redukciji.

Delavska zbornica je dobila informacije, da se pripravlja že 260 rudarjev za izselitev v Francijo.

Ker predvideva večje izselitve, ki bodo gotove nastopile vsled dejstva, da s sedanjimi prejemki 500—600 Din mesečno ne bodo mogli rudarji dalj časa izdržati in ker ni drugega izhoda, je računati na izselitev v one kraje, kjer so delovne prilike ugodnejše kot pri nas in kjer je dana možnost zasluzka, je Delavska zbornica podvzela korake, da se to izseljevanje izvrši vsaj organizirano in brez vsake škode za delavstvo.

Delavska zbornica priporoča zato vsem rudarjem, ki se nameravajo izseliti, da se prijavijo pri svojih strokovnih organizacijah. Vso skrb za izseljenje je prevzela Državna borza Dela, ki bo posvetila emigraciji rudarjev posebno pažnjo. Izdane so posebne tiskovine, ki se dobijo pri strokovnih organizacijah in jih morajo izseljenci izpolniti.

Delavska zbornica opozarja vse rudarje, naj se ne selijo na pozive privatnih posredovalnih agentov.

Narodno strokovna zveza poziva vsled tega tudi vse svoje člane, da se glede izseljevanja v Francijo obrnejo za informacijo na strokovno tajništvo v Ljubljano, Narodni dom, ki bo rade volje dalo vsem vsa potrebna pojasnila.

Tajništvo NSZ.

Splošna stavka v Angliji končana.

Sporazum med delavci in podjetniki. — Neodgovorni komunistični demagogi so zelo škodovali angleškemu delavstvu. — Osnove pogajanj z štrajkujočimi rudarji.

Po devetdnevem boju se je stavkovno vodstvo odločilo končati splošno stavko in danes stavkajo v Angliji samo še rudarji. Kar smo napovedovali v prejšnji številki, se je izpolnilo. Stavka v takih ogromnih obsegih v mirni obliki ne more trajati dolgo. Ali pride do izmirjenja med delodajalci in delojemalci ali pa mora socialni boj zavzeti revolucionarno obliko. V Angliji je prišlo, kot smo predvidevali, do sporazuma. Zato je popolnoma napačno, če govore svetovni kapitalistični listi o zmagi podjetnikov, še bolj neumno pa je, če kriče komunistični listi, da se je angleško delavstvo uklonilo kapitalističnim zahtevam na milost in nemilost in poljubilo delodajalcem pete.

Angleško delavstvo vodijo preizkušeni in trezni voditelji, ki poznajo dejstva in dejanja, ne pa samo puhlih fraz, s katerimi hujskajo neodgovorni demagogi delavstvo v stavke, ki včasih, lahko rečemo, da navadno samo povečajo delavsko gorje. Vsled tega so uporabili prvo priliko, da končajo splošno stavko in tako izpodbijajo zanje nevarno kapitalistično trditev, da pri splošni stavki ne gre za gospodarsko-socialni, temveč za socialno-politični boj, ki ga podpira Moskva in katerega cilj je, vreči zakonito vlado in morda razrušiti celo britanski imperij. Ta trditev je angleškemu delavstvu v zadnjem boju zelo škodovala, ker zelo visoko razviti smisel angleških mas za zakonitost in ustavnost tega sumničnega ni prenesel in vodstvo stavke je vsled tega poseglo po najučinkovitejšem sredstvu, da javnost prepriča o nasprotnem: preklicalo je splošno stavko, pri tem pa si je pridržalo svobodne roke za njeno obnovo, če bi vlada v svoji posredovalni vlogi ne izpolnila svojih obljub.

Predhodni sporazum vsebuje točke, ki kažejo, da je delavstvo v svojih glavnih za-

htevah uspelo. Vendar pa bi bilo napačno misliti, da je socialno pomirjenje na Angleškem popolno, ker nikakor ne smemo pozabiti, da stavkajo še danes rudarji, ki predstavljajo v Angliji najmočnejšo delavsko stroko. Toda upati je, da bo tudi med rudarji in posestniki premogovnikov prišlo v najkrajšem času do končnoveljavnega sporazuma, ker v tem smislu nastopa vlada z vso ostrostjo proti posestnikom premogovnikov, ki bi hoteli izkoriščati konec splošne stavke v svojo korist. Pogajanja so se že pričela pod pogojem, da bo vlada izplačevala subvencije za rudarske plače tako dolgo, dokler se ne bo uredilo vprašanje reorganizacije premogovne industrije. Ustanovi se tudi vsenarodni gospodarski svet, v katerem bodo v enaki meri zastopani delodajalci, delavci in vlada in kateremu bo načelovala nepristranska osebnost, ki uživa zaupanje vse prizadetih strank. V rojih, kjer so se rudarske mezde že znižale, se ne smejo še nadalje znižati in rudarji, ki bi pri reorganizaciji ne dobili več dela, morajo dobiti brezposelno podporo, ki bo znatno večja od navadne. Dokler ne bodo zaposleni vsi sedanji rudarji, se ne sme sprejemati novih in pri reorganizaciji se mora izvršiti potrebna selitev rudarjev na državne stroške. Že te osnove pogajanj kažejo, da o kaki kapitulaciji delavstva ne more biti govora.

Da se je splošna stavka tako hitro končala in da pogajanja med rudarji in lastniki premogovnikov potekajo tako nadebudno, za to se ima Anglija zahvaliti predvsem uvidnosti delavskih voditeljev in pa srečni posredovalni akciji svojega ministrskega predsednika Baldwin. O nadaljnjem poteku pogajanj bomo poročali v prihodnji številki in se ozrli tudi na gospodarske in socialne posledice tega najogromnejšega socialnega boja za Anglijo in ves svet.

Strokovni vestnik.

Naše slavnosti v Ptuj.

Na binkoštno soboto opoldan se odpeljejo iz Ljubljane prvi udeleženci binkoštnih proslav v Ptuj.

Odpelje se celokupno osrednje vodstvo, upravni odbor, nadzorstvo in ostali podružnični delegati. Po prihodu v Ptuj, ob 16.42 se podajo vsi udeležniki skupno z brati in sestrami iz Ptuja na ptujsko pokopališče, kjer se poklonijo grobu prerano umrlega odbornika in člana **br. Haladeje**. Na grob položi tudi venec načelstvo NSS iz Ljubljane in ptujska podružnica. Po poklonitvi si došli gostje razgledajo Ptuj, nakar sledi ob 7. uri skupna večerja v Narodnem domu. Točno ob 8. uri prične v Narodnem domu

delegatsko zborovanje.

katerega se udeležijo osrednje vodstvo, upravni odbor, nadzorstvo in zastopniki posameznih podružnic. Vabila za delegatski zbor so bila razposlana vsem, ki pridejo za to zborovanje v pošte. Po zboru bo prijateljski sestanek v istem lokalu.

Na binkoštno nedeljo odhod vseh udeležencev iz Ljubljane z jutranjim vlakom, ki odhaja ob 5.27 z glavnega kolodvora. Vse udeležnike prosimo, naj bodo točno ob 5. uri na kolodvoru. Vodstvo udeležnikov sta prevzela **br. Vekoslav Bavdek** in **Branko Kozinc**, ki bosta imela tudi izkaznice na razpolago. V vseh slučajih se je obračati na določena vodnika, ki bosta dala vsa potrebna navodila. Bratje in sestre na progi Ljubljana—Maribor naj vstopajo v ta vlak in se pridružijo udeležnikom.

Vsi udeleženci naj si pripnejo naš znak: kladivo in pero!

Organizacije, ki imajo prapore, naj jih sigurno vzamejo seboj!

Po prihodu vlaka v Ptuj, ob 9.52 se takoj razvrsti sprevod pred kolodvorom in sicer po naslednjem redu: konjeniki, kolesarji, godba, prapori, osrednje vodstvo, upravni odbor, zunanji gostje, domača društva, ptujski člani. Sprevod uredijo reditelji in se je odredbam rediteljev pokoriti. V sprevodu pokažimo red in disciplino.

Sprevod gre izpred kolodvora po mestu pred magistrat, kjer bo pozdrav došlih gostov in za tem

slavnostno razvitje prapora

naše mlade in agilne ptujske podružnice. Po razvitju prapora zopet uvrstitev v sprevod, ki odkoraka po ptujskih ulicah in se razide pred Narodnim domom, kjer se vrši točno ob 11. uri

GLAVNI ZBOR NSSZ.

Na glavni zbor imajo dostop vsi člani NSSZ in ostalih naših organizacij ter po njih vpeljani gostje. Glasovalno pravico imajo pa samo člani NSSZ. Vstop v dvorano bo dovoljen samo z vabilom ali v družbi z članom NSSZ. Vse udeležnike prosimo, da se zbora zanesljivo in točno udeleže. Po glavnem zboru bo skupen banket prijavljenih gostov v dvorani Narodnega doma, ostali obedni pa po gostilnah, kamor bodo posamezniki dodeljeni. Glede obedov in prenočišč se v Ptuj obačajte le na našega tajnika **br. Kravosa**, ki je prevzel to skrb. Po obedu odmor. Točno ob 3. uri zbiranje pred Narodnim domom, odtod z godbo na čelu odhod v Ljudski vrt, kjer bo

velika javna ljudska veselica.

Na veselici sodeluje tamburaški zbor in pevski odsek »Bratstva« iz Ljubljane, orkester agilnega društva »Bratstvo« iz Št. Pavla

in ptujška godba. Spored veselice bo raznovrsten in zelo pester. Vstopnina na veselico 10 dinarjev, ki gre v pokritje stroškov za prireditelje in nabavo prapora. Vsak udeležnik naj se sigurno udeleži veselice, ki bo ena največjih ptujških prireditev.

Zvečer se namestijo prijavljeni udeležniki v določena prenočišča. Izkaznice za prenočišča dobijo vsi priglašenci za časa obeda ali na veselici pri br. Kravosu. Glede teh izkaznic se obračajte samo na njega. Kdor se predhodno ni prijavil, naj se prijavi vsaj pri obedu, da se naknadno lahko poskrbi prenočišče tudi zanj.

Binkoštni ponedeljek zjutraj ogled mesta. Točno ob 8. uri odhod izpred magistrata k Sv. Urbanu, kjer bo poslovljni prijateljski sestanek vseh zunanjih gostov. Izlet k Sv. Urbanu je zelo lep in je najlepša izletna točka Ptujčanov. Tudi tega izleta naj se udeležniki po možnosti udeležijo v velikem številu.

Odhodi vlakov poljubno. Iz Ptujja odhajajo vlaki vsak dan ob 5.20, 8.43 dopoldne in 13.13, 16.45, 22.19 in 21.33 popoldne. Udeležniki se lahko poslužijo enega izmed navedenih vlakov. Največji del se odpelje z vlakom v ponedeljek ob 16.45 in dospe v Ljubljano ob 21.22 zvečer.

Naša proslava v Ptujju naj bo veličastna manifestacija naše strokovne organizacije, zato vsi v Ptuj!

Polovična vožnja! Vsi udeležniki naj se poslužijo izkaznic za polovično vožnjo. Dobijo jih pri podružnicah ali pa v Ljubljani pred odhodom vlaka pri br. Bavdeku in Kozincu. Izkaznico je dati na odhodni postaji žigosati. Ravno tako je treba pustiti žigosati tudi vozni listek. V Ptujju bo pri vходу na glavni zbor v Narodnem domu žigosati izkaznice odbornikov ptujške podružnice. Pustite vsi žigosati izkaznico in s tem potrditi udeležbo na glavnem zboru, sicer je izkaznica brez tega žiga za povratek neveljavna. Izjemno se bodo izkaznice žigosale tudi na veselici, toda le izjemno. Pridite vsi na zbor in žigosajte izkaznice. Pri odhodu iz Ptujja je pustiti izkaznico žigosati na ptujski postaji. Pazite na predpis in navodila!

Obedi in prenočišča. Še enkrat opozarjamo, da ima vso to skrb tajnik br. Kravos in se je zato obračati na njega. Še enkrat opozarjamo, da se je prijaviti predhodno. Za obede že predpoldne, za prenočišča pa prilikom obeda.

Prapori. Še enkrat vsem organizacijam, ki imajo prapore, veljaj klic: **Vsi prapori v Ptuj!**

Zaključna navodila. Vsi udeleženci naj vzamejo kaj prigrizka s seboj, ker ne bo v Ptujju

prilike za zajutrek. Prvi odmor bo šele pri obedu, zato potolažite želodce že na potu v Ptuj.

Ptuj. Vse tukajšnje organizacije NSS so pridno na delu, da bodo vse priprave za slavnostne dni v kar najlepšem redu. Ustanovil se je poseben odbor pod vrhovnim vodstvom agilnega predsednika NSSZ br. Egidija Sigla. Njemu pomagajo vsi ostali odborniki vseh organizacij. Za sodelovanje se je povabilo vsa tukajšnja narodna društva, ki so se rada odzvala vabilu. Za vse ptujsko narodno občinstvo bo naš praznik splošen narodni praznik in bodo narodni krogi ta dan razobesili zastave v znak počaščenja naše proslave. Pri nas je vse v delu, od predsednika dol do zadnjega člana teknujemo, kdo bo več napravil in doprinesel temu našemu prazniku. Želimo le, da nas za binkošti poseti veliko število naših bratov širom cele Slovenije, da tako poplačajo naš trud. Po dosedanjem razpoloženju sodeč je zanimanje za Ptuj zelo veliko in se vse naše bratske podružnice resno pripravljajo za ta obisk. Nas tako zanimanje veseli in nas poživlja k večjemu delu, da sprejmemo vse res bratski in dostojno. H koncu poročila še nekaj. Če bi bog Pluvius ta dan nagajal in poslal dež, se nikar ne plašite. Imamo dovolj streh v Ptujju, ki so vse zelo gostoljubne, da sprejmejo vse naše mile goste. Tudi veselilni prostor v Ljudskem vrtu je pod streho, da ne bomo mokri ob najhujšem dežju. Dež ne sme biti zapreka za polet v Ptuj.

Št. Pavel. Podružnica NSSZ je imela v nedeljo 16. t. m. ob 9. uri dop. v jedilnici tovarne svoj letni občni zbor. Občnemu zboru, ki je bil dobro obiskan, je predsedoval br. Franjo Bukovec, ki je po pozdravnih besedah dal besedo br. Francu Derči, ki je podal tajniško in blagajniško poročilo. Oba poročila sta bila z odobravanjem sprejeta in je bil dan soglasen absolutorij br. blagajniku. Nato je v poldrugournem govoru orisal položaj delavstva in prilike v naši državi strokovni tajnik br. Kravos iz Ljubljane, ki je tudi imenom osrednjega vodstva pozdravil občni zbor. Njegovo poročilo je bilo vzeto z odobravanjem na znanje. Sledile so volitve in je bil soglasno izvoljen naslednji odbor: predsednik br. Vinko Derča, podpredsednik br. Josip Haniš, tajnik br. Franjo Derča, blagajnik br. Franc Habjan, odborniki bratje: Franc Bukovec, Marija Planko, Marija Turk, Franca Lobnikar, Ivan Kotnik; namestniki: Josip Vošnjak, Ivan Mak, Marija Kostanjšek in Marija Škrjanc; pregledovalci računov: bratje Franc Vecej, Franc Herman in Jaka Dobrina. Po izvolitvi odbora se je br. Kravos zahvalil v imenu osrednjega vodstva staremu odboru in pozival novega na neumorno in požrtvo-

vajno delo ter dal navodila za polet v Ptuj. Novoizvoljeni predsednik br. Vinko Derča se je zahvalil za zaupanje, izrekel željo, da mu vsi pomagajo pri delu, ker bo sam neustrašeno in neumorno delal v procvit NSSZ in s to izjavo zaključil lepo uspeli občni zbor. Orkester »Bratstva«, ki je pod spretnim vodstvom br. Šetorja, je zaigral par lepih komadov, nakar so se člani razšli.

Litija. Tukajšnja podružnica je imela v nedeljo 16. maja t. l. ob 10. uri dopoldne svoj redni letni občni zbor v obširnih prostorih gostilne pri Oblaku. Občnemu zboru je prisostvovalo prav lepo število članov, nad petdeset, ki so z zanimanjem sledili poteku občnega zbora. Občni zbor je otvoril in vodil br. Pavel Muzga, ki je uvodoma spregovoril par lepih pozdravnih besed in nato dal besedo br. Bizjaku, ki je v izbranih besedah orisal dosedanje delo NSSZ. Sledilo je nato tajniško in blagajniško poročilo, ki sta bila z odobravanjem vzeta na znanje. Oglašil se je nato k besedi zastopnik osrednjega vodstva iz Ljubljane br. Vladko Pelan, ki je v daljšem govoru podal poročilo o stanju delavstva v Jugoslaviji, poročal o stanju internacionalnih organizacij, ki so v večnem medsebojnem prepiru in s tem stalno škodujejo delavskemu pokretu, orisal pomen in važnost stvoritve enotne fronte narodnega delavstva, ki je pokazala že pri volitvah v Delavsko zbornico, da šteje narodno delavstvo lepo število in da bo ta organizacija ena najvzornejših in najkoristnejših domačemu delavstvu. Dotaknil se je vseh ostalih delavskih vprašanj in je ob koncu svojega govora pozdravil občni zbor v imenu osrednjega vodstva in izrekel željo, da se prilike v Litiji konsolidirajo in se delavstvo oklene močne in prave zaščitnice domačega delavstva NSZ. Njegovo obširno poročilo je bilo sprejeto z burnim odobravanjem. Sledile so volitve novega odbora in je bil soglasno izvoljen naslednji odbor: predsednik br. Pavel Muzga, podpredsednik br. Rudolf Jelnikar, tajnik br. Franc Končar, namestnica s. Francka Križnar, blagajnik br. Jernej Kaple, namestnik br. Jaka Bučar; odborniki: Miha Okorn, Ivan Šular, Beti Jošt, Ema Bokal, Antonija Kralj, Mici Repovž, Jula Lajovic in Ivana Klopčič. Nadzorstvo: Anton Simončič, Marija Šular, Andrej Brajnik in Pavel Lamberger. Po končani volitvi se je razgovarjalo o poletu v Ptuj, nakar je novoizvoljeni predsednik br. Muzga zaključil lepo uspeli občni zbor.

Naročajte „NOVO PRAVDO“!

Kake koristi imajo občine od socialnega zavarovanja?

Zakon o zavarovanju delavcev od 14. maja 1922 (Uradni list št. 62/1922) je po enotnih načelih uredil zavarovanje nameznega osebja za slučaj bolezni, nezgod pri delu, invalidnosti, starosti in smrti. Zaenkrat se izvaja le zavarovanje za slučaj bolezni in obratnih nezgod, dočim je ostalo zavarovanje odloženo na nedoločen čas. Po predpisih zakona bi sicer zavarovanje za slučaj invalidnosti in starosti ter smrti moralo stopiti v veljavo že 1. julija 1925. Finančni zakon pa je to zakonito določilo razveljavil, ne da bi istočasno določil nov termin. Zato so izgledi za skorajšnjo uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja zelo slabi in bodo onemogli in stari delavci ter njih vdove še vedno brez pomoči, odnosno bo bremena starostne in invalidne preskrbe v znatni meri moralo še nadalje nositi bolniško zavarovanje.

Socialno zavarovanje je velike socialne in gospodarske važnosti. O tem ne more biti nobenega dvoma in je to prepričanje prodrlo v vseh državah. Z mirovnimi pogodbami, ki vsebujejo tudi nekatera socialnopolitična določila, je uvedba socialnega zavarovanja postala mednarodna ob-

veznost vsake države, ki je član Zveze narodov, torej tudi naše države. Zato je država dolžna, da socialno zavarovanje štiti in ne stori ničesar, kar bi bilo v škodo uspešnemu razvoju. Podpirati mora vsa stremeljenja modernega socialnega zavarovanja.

Poleg države imajo na uspešnem razvoju zavarovanja zelo velik interes občine in tudi v ustavi predvidene srezke in oblastne skupščine. Socialno zavarovanje v zelo visoki meri razbremenuje občine. Ko bo uvedeno še starostno in invalidno zavarovanje problema ubožnega skrbstva skoraj ne bo več. Pa tudi bolniškemu zavarovanju morajo občine, zlasti njih zdravstveni zastopi posvečati največjo skrb. Brezbriznost napram bolniškemu zavarovanju pomeni zanemarjanje zdravstvenih dolžnosti v občini, ki so gotovo zelo velike. Žalibog organizacija našega zavarovanja sama občine zanemarija, ker jih izločuje od soudeležbe na upravi in jim s tem seveda jemlje neposredno odgovornost in lokalni interes. V tem pogledu je potrebna izpopolnitev organizacije zavarovanja. Inozemski zakoni, zlasti nemški in angleški, so občine pritegnili k bolj aktivnemu sodelovanju in to z velikim uspehom. Naš zakon samo v § 146. nalaga občinam dolžnost, da sodelujejo pri posredovanju zavarovanja za bolezni in ne-

zgode. Postopek pri tem posredovanju ima urediti posebna naredba ministrstva. Te še ni.

Občine imajo dvojen interes na razvoju in delovanju zavarovanja. Prvi je interes njih lastnega zdravstvenega delokroga, drugi pa interes njih materijelnega gospodarstva. Pravilno pojmovane naloge občine v zdravstvenem pogledu morejo občine prisiliti, da se zanimajo za usodo svojih obolelih občanov in da pazijo, kako zavarovanje skrbi za njih zdravljenje, da pazijo na delo zdravnikov, na zadržanje bolnikov itd. Na drugi strani pa imajo občine brez dvoma velik interes na zatiranju simulacije in raznih drugih zlorab, zlasti, da zavarovanja ne izkoriščajo osebe, ki po zakonu niso upravičene do dajatev in podpor iz naslova zavarovanja. Tu pridejo predvsem v poštev svojci zavarovanih članov, ki imajo pravico do zdravljenja na račun zavarovanja le, ako nimajo lastnega zaslužka in so torej v polni meri odvisni od zaslužka zavarovanega člana. V tem pogledu občine zelo veliko greše. Izstavljajo potrdila, ki ne odgovarjajo dejanskim razmeram. Tako so podpor deležni bogati posestniki, samo, ako je n. pr. sin slučajno zaposlen v tovarni. Občine morajo pri izdajanju raznih potrdil, na podlagi katerih naj se priznajo podpore, postopati zelo previdno in kritično in potrdila izdati le dejansko

Politični pregled.

Konec korupcije.

Vse zadnje mesece je časopisje, posebno radičevsko strahovito rohnelo proti korupciji. Vse se mora preiskati, razčistiti, krivce pognati pred sodišče in jih strogo kaznovati. Ena parlamentarna anketa naj bo za Rade Pašića, druga parlamentarna anketa pa naj pretiplje obisti ostalih grešnikov. Lopovi, tatovi, razbojniki, korupcionisti — to so bili medsebojni pozdravi naših ministrov.

In končno bi moralo res priti v skupščini do razprave o interpelacijah proti korupciji. Vsa jugoslovanska poštena javnost je z napetostjo čakala na skupščinsko sejo 15. maja v upanju, da bo ta seja pomenjala pričetek konca korupcijskega delovanja naših visokih činiteljev, katerim se vse vprek očita, da kradejo iz državnih blagajn. In je prišel tako težko pričakovani 15. maj. Pa se je v skupščini odigrala komedija, ki bi bila vesela in smešna, da ni tako žalostno sramotna.

Vlada za svoj predlog, da naj ena anketa preišče vse grehe, storjene na škodo državnega premoženja od 1. 1918 sem, ni dobila večine, ker so radičevci glasovali proti njemu. Seja je bila nato zaključena in korupcije je v naši državi konec, ker ostali predlogi niti na glasovanje niso prišli.

Vsled skupščinske nezaupnice je seveda morala vlada demisionirati, toda kralj demisije ni sprejel in ministrski predsednik Uzunović se je pričel pogajati z Davidovičem o sestavi nove vlade. To pa je bil mrzel curek na radičevce. Konec je bilo protikorupcijskega kričanja in pričelo se je nagnusno klečeplazenje za ministrske stolčke in obstanek na vladi. G. Janez Pucelj je pa posredoval. Toda radikali tokrat niso bili pocieni. Pavle Radić iz vlade, Stjepanu Radiću za najmanj dva meseca »nagobčnik« in potuhnititi se ima v kot, ostali radičevski ministri s Puceljem vred pa morajo podati lepo podpisane ostavke, katere bo Uzunović nesel kralju, če ne bodo pridni, to so bile radikalske zahteve in Radić s svojo okolico je vso to sramoto požrl, samo da ostane nekaj njegovih ljudi na vladi.

Pošteno idejo, veliko misel lahko zastopajo in se uspešno bore za njeno udeležitev samo poštene in veliki ljudje, ki so zmožni požrtvovalnosti in ki jim boj za idejo ni le krinka za sebične, bodisi politične, bodisi osebne namene. Ta resnica se je zopet enkrat temeljito izkazala. Radiću ni bilo prav nič ležega na tem, da bi korupcijo v resnici iztrebil iz naše državne uprave, on jo je hotel le izrabiti v svoje politične svrhe, da bi na eni strani s kričanjem o korupciji prikri-

potrebni, t. j. le osebami, ki nimajo nikakega zaposlenja, tudi v domačem gospodarstvu ne in nikakih lastnih sredstev.

Občine potrjujejo primernost prevoznih stroškov v bolnice ali na železniške postaje. Razni brezvestni lastniki prevoznih sredstev zaračunajo naravnost neverjetne zneske v mnenju, »da blagajna lahko plača«. Občine pa »primernost« računa kratkomalo potrdijo.

Simulacije in najrazličnejše druge zlorabe v denarnem efektu pomenijo, da zavarovanje vrže proč visoke zneske in to na škodo resnih in težkih bolnikov. Z zlorabami je onemogočeno, da bi zavarovanje imelo na razpolago primerna sredstva za graditev raznih sanatorijev in bolnic. Zlasti na slednjih so občine zelo interesirane, ker tudi one trpe pod splošnim pomanjkanjem bolnic. Sanatorijev sploh še nimamo. Potreba po njih je pa velika. Pomislimo samo na izredno visok odstotek tuberkuloznih bolnikov. Tem problemom mora moderna občina posvečati vso svojo pažnjo, in ako drugega ne vsaj z vsestranskim podpiranjem zavarovalnih institucij, slednjim omogočiti, da ne trpe pod raznimi zlorabami. V letu 1925 je ljubljanski Okrožni urad za zavarovanje delavcev na bolno-podpornih dajatvah izplačal okroglo 25 milijonov dinarjev. Z mirno vestjo se

polom svojega čovječanskega republikanstva, na drugi strani pa oslabil radikale in na račun korupcije dobil od njih strankarsko-politične koncesije. Uspel ni niti v enem niti drugem. Radikali so ga pritisnili popolnoma na kolena in ga poslali z vso njegovo bližjo okolico v politični pokoj. Pa je konec korupcije!

Rade Pašić pa se v prijaznem letovišču mane roke in se smeje. Mirnega srca lahko reče vsem zavistnikom: Pa kaj boste govorili o mojih korupcijskih aferah, ko je sam Stipica Radić priznal, da jih ni.

Bazcep v radikalnem klubu. Že pri glasovanju ob priliki korupcijske debate se je pokazalo, da več radikalnih poslancev ni zadovoljno z vodstvom stranke. Svojemu nezadovoljstvu so dali poslanci izraza s tem, da so glasovali z opozicijo. Naslednji dan je zbral Ljuba Jovanović te poslance v poseben klub, ki šteje sedaj 12 članov. Predsednik kluba je Jovanović, podpredsednik Lalošević, tajnik Altiparmaković. K novemu klubu radikalnih poslancev bo baje pristopilo še nekaj članov. Posebno računa Jovanović na vojvodinske radikale.

Nova interpelacija o korupciji. Opozicija je sklenila pričeti obsežno agitacijo med narodom proti korupcionistom. Sklenjeno je, da se vrše v vseh večjih krajih javni shodi. V Ljubljani bo shod dne 30. maja. Na shodu govore dr. Korošec, Ljuba Davidović, Spaho in Joca Jovanović. Poleg akcije med narodom je opozicija sklenila, da ponovi v narodni skupščini interpelacijo o korupciji in da zahteva takojšnjo razpravo o nujnosti predloga o zakonu za pobijanje korupcije.

V korupcijski debati se je ugotovilo, da je dobil Rade Pašić od češke tovarne v Adamovem ogromno provizijo za posredovanje pri izplačilu terjatve, ki jo je imela tvrdka do naše države. Od Trboveljske premogokopne družbe je dobil Rade Pašić preko dva milijona dinarjev provizije, da je družba lahko dražila premog in da je bila prosta državne kontrole. Dalje si je Rade Pašić pridržal del nakazila ministrstva za zunanje zadeve v znesku 540.000 dinarjev. Denar je bil namenjen za propagando v inozemstvu. Že samo ti konkretni slučajni utemeljujejo potrebo po protikorupcijskem zakonu. Ni čuda, če je Rade Pašić pred iznešenimi očitki pobegnul v inozemstvo.

Na razorožitveni konferenci v Ženevi zastopajo našo državo dr. Laza Marković, general Kalafatović in dr. Konjević z več strokovnjaki.

po dobljenih izkušnjah more trdit, da je bilo 25% teh izdatkov izdanih na račun raznih zlorab. V denarju je to 6 milijonov dinarjev v enem samem letu. Da bi se ta denar uporabil v svrhu graditve bolnic, sanatorijev, bi imele občine in cela naša zdravstvena politika veliko korist, tako pa je bilo s to vsoto zadoščeno le nenormalnim strastem zlorabljanja. Občine, ki pojmujejo svoje naloge, bi potom svojih zdravstvenih zastopov morale z vso intenziteto zasledovati usodo našega zavarovanja in organizirati tudi v svojem lastnem področju boj proti simulacijam in zlorabam. Že samo stalni stiki z zdravniki bi pokazali lepe uspehe, dalje sodelovanje z delavskimi strokovnimi organizacijami in podjetniki.

Neposredno materijelno korist imajo občine od zavarovanja zlasti v tem, da zavarovalna institucija plačuje oskrbne stroške v bolnicah, dočim so preje padli navadno v breme občin. Ako občine primerjajo tozadevne predvojne in sedanje izdatke, morajo videti veliko razliko. Po predvojnih zakonih svojci (žena, otroci itd.) do oskrbe v bolnici na račun zavarovanja sploh niso imeli pravice. Stroške je nosila občina. Sedaj nosi stroške oskrbe v bolnicah tudi za svoje zavarovanje in sicer za dobo 4 tednov. Dalj časa je skoro malokdo v bolnici. Za zavarovane člane pa nosi stro-

Po drugih državah.

Vojaško-politični prevrat na Poljskem. Kar nenadoma se je na Poljskem zavrtelo. Maršal Piłsudski je vkorakal s svojimi četami v Varšavo in po nekajdnevni bojih prisilil k demisiji državnega predsednika Wojciechowskega in celokupno Witoševo vlado. Ker so se mu po večini priključile tudi vojaške čete v pokrajini, je mogel že v soboto sestaviti novo vlado pod predsedstvom svojega prijatelja profesorja Bartelja. Kako je prišlo do prevrata? Mentaliteta prebivalstva Poljske republike ni enotna. Poljski revolucionarji iz nekdanje ruske Poljske se nikakor ne morejo izmiriti s konzervativnim mišljenjem Poljakov, ki so do osvoboditve živeli pod Avstro-Ogrsko in Prusijo. Dokler so bile na vladi zmerne stranke, katere so pod vlado Skrzynskega podpirali tudi socialisti, je še nekako šlo. Ko pa je Skrzynski moral vsled nesoglasja s socialisti glede finančnih vprašanj podati demisijo in je za njim sestavil vlado Witos, ki se je naslonil na desničarske stranke, je bilo skoro jasno, da bo kmalu nekje počilo. Nezadovoljstvo je rastlo tako med socialistično orijentiranim prebivalstvom, kakor med številnimi pristaši Piłsudskega v armadi. In priliko sovražnega napada na svojo vilo je socialistični maršal porabil za državni udar, ki se mu je v neverjetno kratkem času in skoro brez prelivanja krvi popolnoma posrečil. Zanimivo je dejstvo, da ne gre na Poljskem za ustanovitev kake militaristične diktature, temveč da vse kaže, da hoče Piłsudski parlamentarno vlado in da se bo v slučaju, da ne bi mogel ustvariti večine v sedanjem parlamentu, zatekel k volitvam in vprašal narod za njegovo mnenje. In že danes je gotovo, da bodo stranke, predvsem socialistične, ki podpirajo Piłsudskega, pri novih volitvah znatno pridobile.

V italijanskem parlamentu je ob priliki razprave o prosvetnem proračunu govoril tudi slovenski poslanec dr. Besednjak in zagovarjal zahteve naših zaslužjenih bratov. Fašisti so Besednjaka med govorom z medklici prekinjali. Poslanec Greco je zaklical dr. Besednjaku: »Vi se morate zavedati tega, da ste premaganci in da se morate podvreči našim zakonom!«

Atentat na Mussolinija. Iz Budimpešte se je raznesla vest, da je bil na Mussolinija izvršen atentat. Vsa italijanska poslaništva pa so vesti o atentatu odločno demantirala. Vesti o atentatu so baje raznesli borzijanci z namenom, da oslabe liro.

Ške urad zavarovanja do 26. odn. 25 tednov. Občinam iz tega naslova ne nastajajo nikakih izdatki.

Zavarovanje igra zelo važno vlogo tudi pri zatiranju in zdravljenju nalezljivih bolezni. Po cellem svetu nosijo tozadevne stroške države. Naš zakon o zavarovanju sicer predpisuje, da država zavarovanju tozadevne stroške povrača, toda finančni zakon je to ukinitil in si breme nalezljivih bolezni med delavstvom nosi potom zavarovanja delavstvo samo. Kdor pa ni zavarovan in je drugače premožen, zdravi njegovo nalezljivo bolezen ne on sam, ampak država. V tem dejstvu je gotovo skrito omalovaževanje zavarovanja in velika krivica zavarovancem.

Zavarovanje nosi izredno velika bremena. Odstotek premij je ostal isti, odnosno še nižji, kakor je bil pred vojno, dolžnosti zavarovanja pa so se znatno pomnožile. To breme bo moglo zavarovanje vzdržati le, ako bo deležno vsestranskih podpor, zlasti tudi od občin in od delavstva samega. V nasprotnem slučaju bo seveda zavarovanje omagal. Zakon bo moral biti spremenjen v smeri zvišanja premij in znižanja dajatev, zlasti v pogledu oskrbe v bolnicah. To pa se bo zgodilo samo na škodo občin. To vprašanje ni malenkostno in je vredno, da se občine zavedajo, da imajo od zavarovanja korist.

Fašistična akcija na Češkoslovaškem. Po vesteh soc. demokratičnega dnevnika »Pravo Lidu« se vrši po češkoslovaških srednjih šolah velika fašistična propaganda. Sporedno se vodijo fašistične akcije tudi med pristaši čeških narodnih strank. Agitacija za fašizem je baje posebno uspešna med uradničtvom in častniki. Češki fašisti so oboroženi s pendreki. »Pravo Lidu« pozivlja oblasti, da prepovejo nošnje pendrekov, kot je prepovedano ostalo orožje.

Nemška vladna kriza. Državni kancler dr. Luther je podal ostavko, katero je državni predsednik tudi sprejel. S sestavo nove vlade je bil poverjen dr. Marx, ki je sestavil vlado iz vseh dosedanjih ministrov. Vladna kriza je s tem le začasno rešena. — Ker je državni zbor odklonil predlog za odpravnino nemškimi knežjim rodbinam, je sklenila vlada, da izvede o tem ljudsko glasovanje, ki se bo vršilo dne 20. junija.

Vprašanje državnih nameščencev v Češkoslovaški, ki je razbilo narodno koalicijo, je rešeno na podlagi razgovorov, ki jih je vodila uradniška vlada z vsemi strankami. Nerešeno je ostalo le še vprašanje kongruje in pa razna finančna vprašanja. Upati je, da bo v Češkoslovaški kmalu na krmilu parlamentarna vlada.

Reorganizacija Sveta Zveze narodov. V komisiji za proučevanje predlogov se je pri Zvezi narodov razpravljalo o zvišanju števila članov Sveta Zveze narodov. Angleški delegat Cecil se je odločno izjavil proti vsakemu povišanju članov, s čimer pa ni mislil na Nemčijo, kateri Angleži priznavajo stalno mesto v Svetu Zveze narodov. Španski, kitajski in brazilski zastopnik so za svoje države zahtevali mesta v Svetu Zveze narodov. Soglasja ni bilo mogoče doseči.

Zadnji turški sultan Mohamed VI. je umrl, zadet od kapi, v San Remo. Mohamed VI. je živel v prognanstvu. Odstavljen je bil tekom zadnje revolucije (1922) na Turškem, ko je bil Kemal paša izvoljen za predsednika turške republike.

Položaj delavstva v Avstriji.

Zadnjič smo na osnovi predavanja univ. prof. Bilimovića podali pregled o socialnem položaju jugoslovskega delavstva in zanimivo je, če primerjamo z njim položaj delavstva v državi, ki je med našimi sosedi gotovo najkulturnejša in v socialni zakonodaji najnaprednejša. Pravkar je izšlo letno poročilo avstrijske inspekcije dela za l. 1924, iz katerega se z lahkoto posname, da tudi položaj avstrijskega delavstva, ki je sicer že v gmočnem oziru dosegel svoje predvojno stanje, v socialnem pogledu ni ravno preveč rožnat.

Avstrijska industrija je vsled pomanjkanja denarja in visoke obrestne mere preživljala prošla leta težko krizo. Povsod se je moralo varčevati in pričelo se je varčevati, kot je to pri kapitalistični produkciji že v navadi, predvsem pri socialnih obremenitvah. V večini obratov se je varčevalo celo pri kurjavi v toliki meri, da so morali delavci pri svojem delu zmrzovati. Pomanjkanje kapitala je popolnoma zavrglo zidanje novih obratnih poslopij in delavci ter delavke morajo delati stisnjeni drug k drugemu, kar je včasih zvezano z resno življenjsko nevarnostjo. Število nezgod je naraslo od 22.258 slučajev v l. 1924 na 27.154 v l. 1924. In med nezgodnimi slučajji se je zopet povečal odstotek slučajev s smrtnim izidom.

V ostrih besedah obsoja poročilo nezadostne in zdravju delavcev skrajno škodljive higijenske razmere.

Seveda se je pa napredovalo v pogledu zaščite zoper nezgode. Tehnika stalno napreduje in nadomešča nevarna ročna dela s strojnimi delom in ustvarja vedno popolnejše zaščitne naprave. Prokletstvo kapitalističnega reda je seveda, da tudi teh izboljšani delavstvo ne sprejema z nekaljenim veseljem,

ker mnogo jih vsled vedno globlje prodirajoče mašinizacije izgublja delo in potem so v resnici popolnoma zaščiteni pred nevarnostmi obrata.

V mnogih slučajih se je grešilo proti predpisom socialnih zakonov, posebno glede zaposlitve otrok in mladoletnih. Osemurni delavnik se v velikih industrijah ni kršil, pač pa se mali obrati po deželi še vedno ne morejo sprijazniti z njim.

O vplivu osemurnega delavnika na intenzivnost dela govori poročilo le na kratko. V splošnem se ni dosegla pričakovana intenzivnost dela in v najboljših slučajih se je doseglo predvojno stanje. Samo pri delu, ki zahteva veliko telesno moč ali pa posebno spretnost, je vpeljava osemurnega delavnika vplivala ugodno na produkcijo. Ta ugotovitev je zelo važna, ker naravno je, da avtomatično strojno delo in njega uspehi ni bogve kako odvisno od delavčeve svežosti. Delavec pri takem delu postane sam stroj in dela avtomatično kot stroj. Tukaj se ugodni učinek daljšega počitka ne more pokazati tako jasno, kot pri delu, ki zahteva posebne telesne sile ali spretnosti. In prav tukaj se takoj kaže ugodni vpliv osemurnega delavnika. Sicer je pa sploh težko primerjati uspešnost sedanjega dela z delom l. 1913., ker so se produkcijske metode v tem času znatno izpremenile, ker se danes dela s slabjšim materialom in ker končno ni več točnih podatkov o intenzivnosti dela pred vojno.

Poročilo odraža jasno gospodarski in politični položaj, v čigar znamenju se je razvijalo življenje avstrijskega delavstva leta 1924: gospodarska kriza, naraščajoča brezposelnost in zastoje na socialno-političnem polju. In poročilo za leto 1925 bo po pričakovanju avstrijskih listov še bolj žalostno.

Tedenske vesti.

— **Ne zlorablajte zdravnikov!** Okrožni urad za zavarovanje delavcev nam poroča: Svoječasno je urad obvestil svoje člane, da so v slučaju obolenja dolžni zdravnika obiskati v ordinacijskih urah. Klicati zdravnika na dom, je dopustno le v povsem izjemnih slučajih, ako je značaj boleznitak, da bolnik nikakor ne more sam k zdravniku. Obiski zdravnikov na domu so zvezani z visokimi stroški, ki jih mora trpeti zavarovanje. Zato morajo biti ti stroški utemeljeni v nujni potrebi. Nekateri člani tega nočejo razumeti in na neverjeten način zlorablajo tako zdravnike kakor urad. Zato je urad določil, da bo oni član, ki je očitno zdravnika zlorabljal in ga klical na dom, dasi za to ni bila podana nujna in neodložljiva potreba, stroške obiska nosil sam. Urad je k takim ukrepom v smislu § 24. zakona o zavarovanju delavcev zakonito upravičen in je prisiljen se tega sredstva v polni in najodločnejši meri poslužiti. Ta zloraba institucije socialnega zavarovanja dosega skrajno nezdrave meje in čisto upravičeno razburja zdravnike, ki v borbi proti takemu omalovaževanju zdravniškega stanu dostikrat nehoti klicu na dom tudi v resnih slučajih ne verjamejo in so nezaupni. To razvado morajo v lastnem interesu zatreti tako člani sami, kakor tudi njih delodajalci.

— **2500 izprtih delavcev in nameščencev.** Našička tvornica tanina in parne žage d. d. so 17. t. m. izprle 2500 delavcev in nameščencev, ker niso hoteli pristati na 15 odstotno znižanje plač. Navzlic socialno-brutalnemu nastopu Našičkih tvornic se pa delavstvo ni udalo. Izprto delavstvo uživa v svojem boju simpatije vsega prebivalstva. Občinski svet v Karlovcu je sklenil, da votira 8000 dinarjev podpore izprtim delavcem. Med prebivalstvom pa še posebej krožijo nabilne pole za stavkovni sklad.

— **Novi projekt zakona o gledališčih** se izdeluje v ministrstvu prosvete. Končna redakcija osnutka je pridržana posebni strokovni komisiji.

— **Spomenik kralju Petru** bo na slovesen način odkrit dne 1. avgusta.

— **Proti odpravi vizumov.** V Ženevi se je pred par dnevi končala mednarodna konferenca za odpravo potnih vizumov. Konferenca se je izjavila proti splošni odpravi vizumov, ker bi to ne bilo v interesu nekaterih držav.

— **Padec italijanske lire.** Zadnje dni je nastala panika v Italiji vsled padca lire. Padec je bil katastrofalen — od 2.30 na 1.80, tedaj nekaj nenavadnega. Sedaj se je stanje lire zopet malo zboljšalo.

— **Podražitev kruha v Italiji.** Zadruga pekov je sklenila dvigniti cene kruhu.

— **Ženski svet.** Pravkar dospela 5. številka prinaša sledečo vsebino: **Obrazi in duše XXXIV.**

— **Marica Nadliškova-Bartolova,** (Minka Govekarjeva). — **Pomladna pesem** (Ksaver Meško). — **Bi plakala,** pesem (Dora Grudnova). — **Povest male Dore,** nadaljevanje (France Bevk). — **Iz spominov Sofije Andrejevine,** nadaljevanje (I. Vovk). — **Krivice; Anka** (Poldi Leskovčeva). — **Prešernova življenjska tragedija** (Karlo Kocjančič). — **Pomladna pesem** (Tea B. Abb.). — **Stovanske umetnice: Avgusta Danilova** (Fr. Lipah).

— **Dete izprašuje** (Fr. Ločniškar). — **O ženi** (M. Kokaljeva). — **Moda** (I. Breščakova). — **Večerna,** pesem (Dora Grudnova). — **Izvestja:** Naše delo. — **Po ženskem svetu.** — **Materinstvo.** — **Higijena.** — **Gospodinjstvo.** — **Kuhinja.** — **Iz naše skrinje.** — **Književna poročila.** — **Ženski svet** izhaja enkrat na mesec in stane letno 64 Din, polletno 32 dinarjev. — **Naročnino je plačevati vsaj en del naprej.** Naroča se pri upravi »Ženskega sveta« v Ljubljani, Karlovska c. 20. Onim naročnicam, ki

niso še poravnale lanske naročnine, je uprava primorana od maja dalje list ustaviti, dokler ne bo poravnana zaostala naročnina. Naj to upoštevajo in čimprej poravnajo svoj dolg. V ta namen razpošilja uprava ponovno svoje položnice. Le točno in vestno plačevanje naročnine omogočuje listu obstanek in napredek.

— **Kongres pravnikov Kraljevine SHS.** Naši javnosti je že znano, da se bo vršil letošnji Kongres pravnikov v Ljubljani. Priprave zamj se nadaljujejo. Stalni odbor je imel pred kratkim v Zagrebu sejo, na kateri se je sklenilo, da bo imel ljubljanski kongres svoje skupščine in sekcijske seje v dneh 9., 10. in 11. septembra t. l. Po končanem dnevnem redu bodo v nedeljo 12. septembra izlet kongresistov v slovenske kraje. V imenu srbskih članov se je izrekla velesimpatična želja, da naj bi bil oficijelen izlet v mesti **Celje** in **Maribor.** Meseca julija bo izdal stalni odbor knjižico, ki bo obsegala kratko vsebino vseh napovedanih predavanj in se pošlje vsem prijavitelnim članom Kongresa v lažje razumevanje referatov, ki so na dnevnem redu. Doslej se je priglasilo približno 500 članov, pretežni del iz Beograda in Srbije. Slovenski pravniki, ki se še niso prijavili, naj store nemudoma svojo dolžnost.

— **Preko severnega tečaja.** Pred kratkim smo čuli, da je Amerikanec Byrd poletel na severni tečaj in ga tudi dosegel. Za njim je poletel na severni tečaj Amundsen, uporabljajoč italijanski zrakoplov »Norge«. Razširile so se že vesti, da je Amundsen ponesrečil s svojo ekspedicijo. Izkazalo se je pa, da je Amundsen srečno preletel s svojo zračno ladjo preko severnega tečaja, katerega je trikrat obkrožil. Amundsen se je vrnil preko Aljasko. Ekspedicija je bila neprestano 72 ur v zraku ter je prevozila 5300 km. Podrobnosti o Amundsenovem potovanju še niso znane. Povedo le toliko, da na tečaju ni suhe zemlje, ampak da je

sam led, ponekod tudi voda. Sicer pa, da je gosta megla preprečevala natančnejše raziskavanje. — Torej še vedno nič pozitivnega! Treba bo še »novih« ekspedicij.

Dviganje potopljenega parnika. Leta 1920 se je blizu pristanišča v Brestu potopil parnik »Egyp-te«, ki je vozil za 50.000 funt šterlingov zlata. Prihodnje dni prično z dviganjem parnika, ki leži 100 metrov v globini.

† **Anton Slatnar.** V nedeljo je umrl v Kamniku znanj tiskarnar Anton Slatnar.

— **Guštajnski krajevni odbor rdečega križa** priredi v korist fonda za nabavo rešilnega avtomobila za mežiško dolino dne 3. junija, v slučaju slabega vremena pa 6. junija t. l., popoldne na guštajnskem sejmišču veliko tombolo, spojeno s koncertom in ljudsko veselico.

— **Zavarovanje delavcev pri poljedelskih strojih.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev nam poroča: Zakon o zavarovanju delavcev v svojem § 6. iz splošne obveznosti zavarovanju izvzema poljedelske delavce in posle v poljedelskem delu. Ustvarja pa zavarovalno obveznost za delavce, ki so zaposleni pri takih delih, kjer se uporablja parna ali druga (ogeni, voda, plin, živina itd.) sila. Zavarovanje takih delavcev je neobhodno potrebno. Obstojalo je tudi že pred vojno. Številke govore, da se pri takih delih pripeti razmeroma zelo veliko nezdod, ki so navadno tudi zelo težke narave. Od nezdod so prizadete gospodarsko slabše osebe, kakor mali kmetje, poklicni delavci (hlapci in dekle). Zato je zlasti nezdodno zavarovanje nujna socialna in gospodarska potreba. Odpor ni utemeljen. Tozadevni predpisi zakona pa imajo to nepopolnost, da za poljedelska podjetja ne urejajo zavarovanje tako, kakor to zahtevajo posebnosti življenja in razmer pri kmetijskih posestnikih in pa posebnosti dela pri poljedelskih strojih. Urediti to zavarovanje na isti način, kakor je to urejeno za tovarniške in obrtniške delavce, ni mogoče. Od tod je tudi izviral odpor lastnikov poljedelskih strojev, ki sicer splošno proti potrebi in važnosti zavarovanja niso izražali pomislekov. Da se izvajanje tega zavarovanja olajša in prilagodi razmeram, je osrednji urad za zavarovanje delavcev odločil, da se namesto poimenskega zavarovanja vsakega posameznega delavca pri strojih uvede kumulativno, pavšalno zavarovanje na ta način, da sta za vsako konjsko silo stroja zavarovani dve osebi, to je, da se plačuje nezdodno-zavarovalni prispevek za tolikokrat po dve osebi, kolikor ima dotični stroj konjskih sil, brez oziroma to, koliko oseb je pri stroju dejansko zaposlenih. Ker je torej zavarovanje kumulativno, ima pravico do odškodnine (rente) vsaka oseba, ki se je pri stroju poškodovala, torej tudi lastnik stroja, sorodniki, sosedje in pa seveda tudi pravi poklicni delavci (hlapci, dekle). Razume se pa, da so pri tem mišljene le osebe, ki so pri stroju ali pri dotičnem delu dejansko zaposlene, torej ne otroci, ki pridejo slučajno k stroju, ali zunanje osebe, ki delo le ogledujejo ali podobno. Ta ureditve pa velja samo za mlatilnice, ne pa n. pr. za krmoreznice. — Poimensko zavarovanje za bolezen in nezdode pa ostane še nadalje v veljavi za poklicne kurjače in strojnike. Da se more zavarovanje pri poljedelskih strojih (mlatilnicah, slamoreznicah, krožnih žagah itd.) v polnem obsegu in še bolj odgovarjajoče prilagoditi našim kmetijskim razmeram, se je vršila dne 5. t. m. v Ljubljani posebna anketa interesentov, ki je zastopniku Osrednjega urada predložila svoje predloge in zahteve. Upati je, da bodo te zahteve upoštevane. Predvsem je bila stavljena zahteva, da se zmanjša kumulativno število oseb.

»Brezalkoholna Produkcija«, Ljubljana, Poljanski nasip 10/36 pošlje vsakemu naročniku »Nove Pravde« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo vam žal!

— Velika železniška nesreča se je pripetila na Japonskem blizu Tokija. Ubitih je bilo 50 oseb.

— Vsi bivši vojaki svetovne vojne, ki stanujete v okrajih Celje, Gornji Grad in Slovenj Gradec, pridite dne 25. jul. 1926 v Šmartno ob Paki, kjer se bo odkril veličasten spomenik 63 vojnim žrtvam. Ta dan po obenem vojaški tabor, katerega priredi Zveza slov. vojakov iz svetovne vojne. Vsaka občina naj organizira bivše vojake ter že sedaj javite število udeležencev zaradi preskrbe podpisaneu odboru. — Odbor za vpostavitve spomenika v vojni padlim vojakom Šmartno ob Paki.

Ljubljana.

† **Dr. Karel Triller.** Dne 20. t. m. je nenadoma umrl, zadet od srčne kapi, dr. Karel Triller, odvetnik v Ljubljani. Pokojnik se je svojčas aktivno udeleževal našega političnega življenja, bil med voditelji narodno-napredne stranke, dolga leta podžupan ljubljanski, deželni odbornik itd. Zadnja leta se je dr. Triller posvetil izključno le gospodarskemu delu kot predsednik ljubljanske kreditne banke. Z dr. Trillerjem lega v grob markantna osebnost starejše slovenske generacije. Za politično, gospodarsko in kulturno povzdigo našega naroda ima dr. Triller veliko zaslug. Posebno dijaštvo ga bo težko pogrešalo, kateremu je bil iskren prijatelj in podpornik. Čast njegovemu spominu!

— **Zepet dva samomora v Ljubljani.** V nedeljo, 16. maja, se je na gradu skoro pred očmi ljudi ob dveh popoldne obesil 27 letni Ivan Jager, ki je prišel iz Maribora, obiskal ženo, se od nje poslovil ter nato izvršil samomor. — V istem času je na Posavju skočila v Savo neka Emilija Haring, bivša trgovka iz Ljubljane, ki je bila v družbi svoje sestrične na sprehodu.

— **Sila neugodno vreme.** Kakor so prvi pomladni dnevi pokazali lepo vreme in ljudem prinesli upanje na dobro letino, tako povzročata sedanje neugodno vreme vedno več skrbi. Neurja, toča, nallivi, mrzli vetrovi in poplave se menjavajo dan za dnem in le tu in tam zasveti za par ur izza oblakov solnce. Nobene gorkote ni. Če se to stanje kmalu ne spremeni, bomo jeseni slabo odrezali. — V Italiji so imeli te dni hude viharje in nalive. Velikanska je škoda na železnicah in brzojavne naprave so silno trpele. Reki Pad in Adiža sta močno narasli. Ponekod stoji voda do 10 metrov nad normalo. Utonilo je mnogo ljudi, ko so izpraznjevali in zapuščali hiše.

Maribor.

— **25 letnica Berte Bukšekove.** Ni nobena zasluga, če kdo postane 50 ali še več let star. Ampak če kdo v današnji dobi vztraja 25 let na trnjevem potu naše katerekoli, zlasti pa gledališke umetnosti, je to izredna zasluga, ki zasluži, da jo primerno proslavimo. Gospa Berta Bukšekova, domačinka-Ljubljancanka, je tekom tega četrstoletja na slovenskem odru kot odlična, vsem najtežjim vlogam se prilagodeča umetnica vstvarila toliko lepega, da bo danes v premijeri »Marije Stuart« s ponosom in mirno zavestjo uživala kratko srečo 25 letnega slavlja. Mi zaključujemo to kratko, iz srca prihajajočo čestitko šele v prihodnji številki, ko bomo jubilatko videli na višku njenih izrednih zmognosti. Med tem: Gospa Bukšekova, še na mnoga leta! —

— **Grde razvade.** Gledališče je kulturno ogledalo ne le igralcev nego tudi gledalcev. Najbolj zanesljiva mera za kulturno kvaliteto naroda je, kako se občinstvo obnaša pri resnih, tragičnih prizorih, pa tudi kdaj in kako prihaja v gledališče. V čast obiskovalcem našega gledališča moramo priznati, da je kulturno dozorelo tudi za resneje predstave. Žal, da isto ne moremo trditi o naši mladini in še bolj žal, da to, kar moramo javno grajati, zadene nežni spol naše mladine. Človek bi od deklic in deklet moral pričakovati vzgled srčne kulture, ko se na odru odigravajo pretresljivi prizori. Dogaja pa se v kljub ponovnim opominom, da se ravno v takih trenutkih, ko se marsikatero starejše oko nehote porosi, čuje krohot in kihanje na strani stojišča za dekliško šolsko mladino. Človek se nehote strahoma vpraša: Kam plovemo s tako mladino? Kakšne

matere bodo to in kakšna bo šele prihodnja generacija? Gotovo brez vsake srčne kulture, brez vpogledjenja v življenske probleme, vse le mehanično, površno, navidezno. Naši pedagogi, ki vprizarjajo učene pedagoške tedne, bi bolje stori, ako bi se lotili življenja samega. Priporočljivo bi bilo, da se prične vzgojna graja tudi razoder ob prilikah in na primeren način. — Proti drugemu zlu, namreč zakasnelo pohajanje med igro na sedeže, je prejšnja uprava že pričela resen boj. Čimdalje bolj se maščuje, da sedanja uprava iz gmotnih razlogov tolerira celo že take zlorabe zakasnelosti, da prihajajo že sredi prvega prizora cele skupine v gledališče ter motijo vse skupaj. Red mora biti tudi v gledališču, ker tudi to spada h kulturi naroda.

— **Zanemarjeni park.** Najbolj žalostno spričevalo o propadanju društvenega življenja nudi pač tako zvano »Olepševalno društvo«. Nič ne zaležejo vse javne kritike, čimdalje slabše je poslovanje tega društva, čeprav uživa lepo podporo od mestne občine. Da to društvo letos samo nase nič ne da, najgrji dokaz tako zvani »Rožni griček« v mestnem parku. Lani še je bil negovan, letos so še zdaj klopi podrte, zanemarjene. Imajo letos sicer javno stražo, toda radi nje počenjajo otroci slej ko prej, kar se jim zljubi. Drevje šele prav kaže, da letos sploh ni bilo očiščeno. Komaj sedaj so pričeli šele s čiščenjem potov. Ta brezbriznost je žal javni dokument za naš ugled pred tistimi, katerim smo pred leti v takem navdušenju izrgali iz posesti to društvo.

— **Za upravitelja žensk. učiteljišča v Mariboru** je imenovan Mat. Potočnjak, profesor v Ljubljani.

Beležka.

V svojem znanem žargonu je priobčil F. B. v ljubljanskem Dnevniku članek z naslovom »Razkol v NSS?«, kjer se spodbija nad sedanjim načelstvom NSS in še posebej nad tov. Juvanom in Rupnikom. Članek ima tendenciozen namen vzbuditi mnenje, da nastopa načelstvo NSS drugače, kot je to sklenila večina organiziranih pristavev NSS. Članek bi moral vedeti, da ni načelstvo NSS v pogledu enotne fronte naprednih skupin v Sloveniji ničesar drugega ukrenilo, kar so sklenili kompetentni strankini forumi. Toda članek tega noče vedeti, ker bi drugače ne mogel razvijati svojih negativnih zabavljanj. F. B. bi imel rad izreden delegatski zbor in pravi, da skoraj gotovo ne bo sklican, ker ne bo v to prišlo načelstvo. Že zadnjič smo ugotovili, da ogromna večina NSS organizacij ne smatra za potrebno, da se skliče izredni delegatski zbor. Da bi se pa izredni strankini delegatski zbor vršil samo zato, ker to želi F. B. in mogoče še nekaj njegovih prijateljev, je pa vendarle malo preveč zahtevano, tembolj, ker nasprotuje strankinemu org. redu. Sicer se pa bomo z F. B. še obširneje pogovorili v prihodnji številki »Nove Pravde«. Zaenkrat naj F. B. vzame samo na znanje, da je on mogoče najmanj poklican nastopati v NSS kot nekak — sodnik. Če bi vodstvo stranke dosedaj obstojalo iz samih ef bejev, gotovo ne bi imel članek prilike govoriti o razkolu v NSS, ker bi stranka sploh ne obstojala. Taka je zasluga ef bejev za narodno socialistični pokret. Vsi ef beji ne segajo s svojo pasivnostjo niti do kolen onim našim agilnim tovarišem, katere hočejo danes oblatiti. Tudi velesocializem teh gospodov je tak, da so nedolgo temu prav živahno razmišljali, kako bi NSS udinjali kapitalistični hrvaški agrarni stranki. Sedaj se pa iz istega velesocialističnega stališča razburjajo vsled koncentracije naprednih strank v Sloveniji! Kje je velesocializem in logika?

Pogovor o tem in onem.

Gadji strup, zdravilo zoper božjast.

Iz Pariza poročajo, da je napravil univerzitetni profesor Ralph Spangler v Filadelfiji zanimivo odkritje. Posrečilo se mu je namreč v številnih slučajih ozdraviti epilepsijo (božjast) z kačjim strupom. Svoje odkritje je profesor Spangler napravil čisto slučajno.

Pred nekolikimi meseci je sina nekega milijonarja pičnil gad. Pacient je že dolga leta trpel na božjasti. Pik ameriškega gada je skoro vedno smrtonosen ali pa zapusti težke posledice. Toda mladi mož je imel srečo. Zdravnikom se je posrečilo ohraniti ga pri življenju, poleg tega pa se je čez nekaj mesecev pokazalo, da ga je gadji pik odrešil tudi božjasti. Zdraveči ga zdravniki niso dvomili, da je božjast odpravil gadji strup in so svoje odkritje sporočili profesorju Spanglerju. Ta pa je takoj pričel poizkuse na kliniki v Filadelfiji in vsi poizkusi so se obnesli.

Zdravilo, to je gadji strup, je treba dajati bolniku v majhnih količinah, ki se postopno večajo. Če se bo ta vest potrdila, potem imamo tudi proti božjasti sredstvo, katerega je dozdaj zdravniška veda zaman iskala.

Smrt gospodarja korzijskih gozdov.

Slavni korzijski bandit Romanetti, ki se je 16 let umikal po korzijskih šumah roki pravice, je padel v spopadu z orožništvom.

Z njegovo smrtjo je izginila ena najbolj karakterističnih osebnosti Korzike. Bil je zaščitnik slabotnih in ponižanih in ob priliki kakršnihkoli volitev je imel velik vpliv na volilce otoka. Znano je njegovo dopisovanje s prefektom Korzike.

Ubij je bil na sledeči način. Štiri brigade orožništva so se poskrile v zasedah okoli Romanettijeve hiše. Kakor hitro je bil bandit obveščen, je takoj skočil na konja in oborožen s karabinko, revolverjem, municijo in hrano oddirjal iz vasi proti notranjosti otoka. Toda prepozno. Komaj je pridrvel iz vasi, je že padel v orožniško zasedo. Orožniki so oddali nanj salvo in padel je s konja, prestreljen na 15 mestih. Bil je mrtev, še preden se je dotaknil tal.

Romanetti, ki je od l. 1910 gospodaril na Korziki, je bil že trikrat obsojen na smrt. Njegovo

truplo so odnesli iz mesta, kjer je padel, vse okinčano z vencem in cvetjem, s katerim so ga pokrili njegovi rojaki in častilci.

Romanetti je bil srednje bogat. Star je bil 42 let. Še preden je l. 1910 pričel s svojo pravo banditsko karijero, se je že dolgo časa potikal po korzijskih gozdovih. Obdolžili so ga, da je ukradel nekemu mesarju vola. Pozneje je bil obsojen na zapor radi pohujšanja javne morale, česar ga je ovadil neki Carbućio, ki ga je tudi spravil skoro orožnikom v roke. Takrat je zagrešil Romanetti svoj prvi zločin: ubil je svojega ovajalca. Pozneje je ubil karabinerja Fatono, ki ga je hotel prijeti. Toda Romanetti ni napadal samo orožnikov, ki so ga preganjali, temveč je tudi sam preganjal zlikovce. Štirje največji zločinci na Korziki Leca, Pacini, Charli in Pirangeli so padli od njegove roke.

Rad se je ponašal kot kavalir. L. 1921 je padel na tla neki poštni aeroplan. Romanetti je bil prvi na mestu, da muči potnikom pomoč. Spravil je nakit in denar na varno mesto in potem poslal nekega kmeta poročat policiji. Vслед svoje neustrašenosti in pravičnega nastopanja, vsled svoje neverjetne drznosti napram orožnikom, je postal Romanetti povestni junak in nesporni gospodar korzijskih gozdov. Nepomirljiv proti izdajalcem je bil zelo radodaren napram siromakom. Posebno rad pa se je rogal oblastem. Prihajal je na javne plesse, prirejal pojedine in dvoril dekletom in gospe. Enkrat je malo manjkalo, da ni odpeljal prefekta Korzike v njegovem lastnem avtomobilu. Ko se je poročila ena njegovih hčera, je prisostvoval vsem obredom. Kako daleč je šla njegova drznost, se vidi iz sledečega resničnega dogodka. Ko je obiskal Korziko bivši francoski ministrski predsednik Millerand, se je pomešal med vaške župane in pozdravil visokega gosta v njihovem imenu z duhovitim govorom. Pri volitvah je njegova volja odločevala. Na konjskih dirkah v Ajacciju (rojstnem mestu velikega Napoleona) so vedno zmagovali njegovi konji, ker je vsakemu nasprotniku zagrozil s smrtjo za slučaj, da zmaga njegov konj.

Romanetti je bil sirota in vzgojila ga je njegova pestunja in očem, ki je bil orožniški komandant. Romanetti je zadnjih korzijskih banditov, ki so v svoj krvavi poklic vnesli precej viteštva.

Papežev življenski eliksir.

V beneških lagunah leži pozabljeno majhno mestece Malamocco, ki je dalo svetu enega papeža, in sicer Pija X. slavnega spomina. Ta se v zgodovini Vatikana ni prav nič proslavil, niti z razuzdanostjo svojih srednjeveških prednikov, niti z divjostjo drugih papežev-vojščakov ali diplomatov, niti s spletkami, v katerih so bili tako izvežbani nekateri drugi kardinali, ki so pozneje oblekli belo sukno vatikanskega »jetnika«. Toda ta papež ni nikdar zatajil v sebi človeka in prijatelja življenja in vedno je rad priznaval svoje človeške slabosti.

Da je bil to osebno zelo ljubeznjiv človek, ki je prekršil vsa papeško tradicijo, to dokazujejo številne dogodbe, ki bi vrgle v sveto začudenje vse one, ki hočejo videti papeža vedno le na duhovniškem prestolu, nikdar pa ne v copatah. Toda Pij X. je bil prav eden onih, ki se prav radi pokažejo tudi v copatah, in čeprav malo raztrganih. In kot moder sin svoje domovine je bil prijatelj dobrih vin in včasih mu je še slučaj pomagal, da je odkril kako novo tajnost vatikanskih kleti.

Vročega poletnega dne je nekoč moral sprejeti toliko radovednih romarjev, da se je skrajno utrujen končno vrnil v svoje zasebne prostore in zahteval steklenico kakega močnega vina, ki bi ga malo poživilo. In prinesli so mu res steklenico vina, kot ga do takrat morda še ni nikdar pil in to ga je tako poživilo, da je postal kar dobre volje. Bilo je to najstarejše tokajsko vino, ki ga je njegovemu predniku Leonu XIII. poslal avstrijski cesar Franc Jožef v zahvalo za diplomatično naklonjenost Vatikana. Bilo je v resnici tekoče zlato polno ogrskega ognja. In ko je pred kosilom prišel k papežu njegov osebni tajnik in stari prijatelj msgr. Bressan, mu je dejal: »Počakaj, dam ti prinesiti resnični življenski eliksir, ki te bo pomladil za najmanj 20 let.« In takoj je poklical vrhovnega komornika in naročil, da naj prinese steklenico tokajca, iz katere je izpil samo dve čaši. Toda ta, rdeč kot piruh, je komaj zajecjal: »Vaša svetost, izvolite se spomniti, da kar pride enkrat s papeževе mize, ne more biti še enkrat nudeno... Domači hišni red to prepoveduje...«

»Ah kaj,« je odvrnil papež, »če sem že tolikrat kršil hišni red, ga bom pa še danes! Dovoljujem vam, da prinesete tisto steklenico še enkrat na mizo.« Toda vrhovni komornik je postal še bolj rdeč in je molčal. Končno je Pij X. z dobrodušnim smehljajem zapopadel, da načeta steklenica res ne more še enkrat na mizo, ker tudi komornik je hotel pokusiti papežev resnični življenski eliksir. Toda od tega dne je Pij X. steklenice tega dragocenega eliksirja hranil v svoji lastni sobi in je ostanke prav skrbno zaklepal v skrinjo, da bi dal lahko pokusiti tudi svojim prijateljem, ne da bi mu bilo treba načeti nove steklenice.

ZAHTEVAJTE POVSOD „NOVO PRAVDO“!

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
 ARGUS ima v vseh krajih zanesljive zastopnike.
 ARGUS obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privat. oseb.
 ARGUS-ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre.
 ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ulici 11 Beograd.
 ARGUS-ov telefon je 6-25, njegov brzojavni naslov Argus.

„SLAVIJA“, jugoslovanska zavarovalna banka v Ljubljani naznanja žalostno vest, da ji je dne 20. maja 1926 nenadoma umrl njen prvi predsednik, gospod

dr. Karel Triller.

Pokojnega se bo s spoštovanjem spominjala uprava zavoda in uradništvo.

LJUBLJANA, 20. maja 1926.

ORIGINALNE POTREBŠČINE ZA OPALOGRAPH

Preservat in Fixat in druge potrebščine. Originalne barve in matrice za Gestetner Cyklostil. LUDVIG BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ul. št. 6, I. nad., vrata 10. Telefon št. 980.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Vsekakor, lord Weston; saj vam je znano, da je Beatrica vsak teden enkrat pri meni na obisku, in ker je prepozno, da bi se vrnila domov, prenočuje pri meni. In pri zadnjem obisku ji je bil nakit ukraden, ki je na tako zagoneten način prišel v vaši roki. Ta nož tukaj je tat zgubil, ko se je plazil iz spalnice. Morda veste, čegav je nož?»

Izrekši te besede, položil Konstanca nož na mizo. Lord se komaj ozre nanj. Kaj naj vse to pomeni? Ali je Beatrica tudi prijateljico pridobila zase, da bi ga tudi ona skušala prevariti? Zadeva glede tatvine se zdi lordu vendar tako zagonetna, da, prav malo verjetna.

Toda Konstanca prekine lorda v njegovih dvomih, rekoč:

»Morda mi ne bodejte verjeli. Saj je pa tudi čudno, da je tat odnesel edinole ta nakit. Zdi se mi skoro, da za vsem tičijo podle spletke, ki naj spravijo mojo prijateljico ob čast in dobro ime. Tako si vsaj jaz vso zadevo razlagam, seveda dokazov za svojo domnevo nimam nobenih.«

Lord še vedno molči, Konstanca pa nadaljuje: »Vse sem storila, kar sem le mogla. Detektiv, katerega sem poklicala, je odkril sledove tatu v dimniku. Tudi je detektiv ugotovil, da je zločinec prišel v poslopje skozi kuhinjo, ki leži v pritličju. Več pa ne vem, in sedaj pa je zame velike važnosti, da predvsem zvem, kako je došel nakit v vaši roki.«

Lord Weston ostro motri mlado deklico.

»In če vam ne dam zaščelenega pojasnila?« vpraša skoro preže.

Konstanca gleda vanj s solznimi očmi.

»Potem moram žal oditi, ne da bi kaj opravila. Ampak eno je potem neizpodbitno, da ste namreč vi uničili srce plemenite, nesebične deklice, ki vas tako iskreno ljubi in vas nikdar ne bo pozabila. Da, lord Weston, Beatrica tega udarca ne bo mogla prenesti, toda nikdar, nikdar ne bo ugasnila njena ljubezen do vas.«

Lorda mučijo peklenske, neznosne muke.

»Milostiva gospica, hočem, da, moram govoriti. Saj vem, da ne bodete skrivnosti nikomur izdali.«

»Obljubljam vam,« odvrne Konstanca iskreno.

Znova bije lord težak boj sam s seboj.

»Gospodična, nakit — pšico, sem našel — v stanovanju svojega prijatelja, poročnika Colwella!«

Konstanca prvi hip od presenečenja zakriči, a se takoj umiri. Odločno in z močnim poudarkom odvrne:

»To je čin podlega, nizkotnega in ostudnega maščevanja. Nikdar, nikoli ni bila moja prijateljica v poročnikovem stanovanju. Nikdar je nisem pustila same, če je bila pri meni v Dundeeju, to vam prisegam pri spominu na svoje drage, umrle starše!«

Visoko vzravnanja stoji Konstanca pred lordom, omamljivo lepa ter hkratu razsrjena, dočim štrli on zbegan v tla. Končno vendarle odgovori:

»Beatrica — Beatrica more vendarle ponoči — iz hiše — vaše hiše — — —.«

»Ne!« odvrne Konstanca odločno. »Ne glede na to, da je to nemogoče, kajti v tem slučaju bi morala opaziti njen odhod, ni Beatrica nikdar tudi le v misli nosila v svojem čistem srcu druge slike razen vaše. Lord Weston, vi ste moja prijateljica težko razžalili in zakaj? Ker so jo hoteli uničiti brezčastni, podli zavistneži.«

Lord seže v žep ter izroči mladi dami zagonetno pismo. Konstanca ga hitro prečita.

»In to ste mogli verjeti?« vzklikne razkačeno.

»Vi niste Beatrice nikdar ljubili, nikdar!«

»Ne ljubil? Oh, gospodična, niti sedaj ne morem izbrisati njene slike iz svojega srca.«

Konstanca se je medtem že zopet pomirila.

»Ali nima poročnik Colwell nobene slutnje, kako je usodepolni nakit prišel v njegovo stanovanje?« vpraša Konstanca.

»On je odločno zamikal, da bi bila Beatrica v njegovem stanovanju. Jaz mu nisem verjel, sem ga razžalil, in posledica je bila, da je bil dvo-boj neizbežen.«

»Dvoboj se ne bo nikoli vršil, in če naj ga preprečim z nevarnostjo za lastno življenje. Podla oseba vam je vzela nevesto in prijatelja, zakaj, seveda ne vem. Ali nimate nobene sumnje?« Lord obupno odmaje z glavo.

»Pismo je pisala ženska roka,« nadaljuje Konstanca.

»Da, ženska, ki je imozemka.«

»Iz česa sklepate to?« vzklikne Konstanca.

»Iz pomanjkljivih izrazov angleškega jezika.«

No, pa to nima nič opravka z zadevo.«

»Nič?« reče deklica bridko. »Vi mi ne verujete, vi ne zaupate svojemu prijatelju-poštenjaku. Da, celo svojo nevesto smatrate za — — —, le iz razloga, ker ste prejeli to pismo in ker je bil Beatrici ukraden nakit.«

Sedaj ji zalijejo oči solze. Lord stoji pred njo kot bi vse, kar se godi, sanjal. Nad besedami, nad prisego mlade dame ne more več dvomiti. Žal, prepozno. Saj mu je Beatricin oče za vedno prepovedal dostop na svoje posestvo. In na dnu duše se mu še vedno poraja iskrica dvoma.

Konstanca se obrne k njemu in reče ihteč:

»Oh, če bi bila preje za to vedela, nikdar se ne bi bil izvršil podli zločin. Poročnik Colwell je bil pač preveč ponosen, da bi vam stvar pojasnil, ko ste ga vsekakor že težko razžalili. Pred usodepolno nočjo je bil skoro vedno dan in noč v službi. Naključje je hotelo, da sem zvedela, da je poročnik v tisti strašni noči šele zjutraj odšel iz vojašnice. Tisto noč sploh ni bil v svojem stanovanju, vsi njegovi tovariši morejo to potrditi.«

Sedaj verjame lord, da je bila Beatrica nedolžna, saj mora verjeti prepričevalnim besedam njene prijateljice. Kako bridko obžaluje sedaj, da je v svoji strasti tako grozno žalil svojega prijatelja! Toda, kaj naj sedaj stori?

Konstanca opazi žalosten izraz njegovega obraza.

»Vi morate skušati doseči spravo z lordom Hudsonom,« reče nežno, »in tudi s prijateljem, ki se tudi v mislih ni pregrešil proti vam.«

Lord Weston se zgrudi na stol. Bodočnost, ki ga čaka, je prav oblačna. Lorda Hudsona pozna predobro ter ve, da bi mu težko odpustil. In Beatrica, njegova ljubka nevesta, kaj poreče ona, kateri je po njegovi krivdi skoro počilo srce?

»Oh, kdo je podlež?« vzklikne škripaje z zobmi. »Hočem ga streti, uničiti!«

»Morda kaka oseba, ki tupa tam pride v poročnikovo stanovanje?«

»To se mi zdi neverjetno. Njegov sluga je zvest kot zlato, in postrežnica, četudi nekoliko klepetava, je neoporečna oseba.«

Konstanca zamišljeno štrli v tla.

»Morda pa je bil nakit na drug način prinešen v sobo. Kje pa je pravzaprav ležal?«

Lord molči. Konstanca ne sprašuje dalje kot da slutiti, da lord ne mara govoriti iz mehkočutja do njene osebe.

»Sedaj odidem k Beatrici,« reče tiho Konstanca.

Lord plane k deklici in jo prime za roki.

»Gospodična, zastavite svojo besedo za mene, svojo usodo polagam v vaši roki. Na kolenih hočem prositi Beatrico za odpuščanje. Oh, že vnaprej se vam zahvaljujem, iskreno sem vam hvaležen za vaš obisk, ki mi bo povrnil ono, kar sem smatral že izgubljenim.«

»Prav rada ustrezem vaši želji. Pa tudi jaz imam še eno prošnjo: ne povejte poročniku Colwellu, da sem bila pri vas.«

Lord ganjen upira vanjo svoje oči.

»Vi, plemenita duša! — Bog naj vas blagoslovi! Sedaj znam tudi za vašo skrivnost, gospodična, toda nikdar ne bom črnil besedice o nji.«

Konstanca močno zardi ter naglo odtegne roko lordu, potem pa naravnost zbeži iz salona. Lord je od sreče blažen. Na jasnem si je, da bi bila Beatrica domala postala žrtev brezobzirne podlosti. Toda, kdo tiči zadaj? Ima li Beatrica ali on take nasprotnike? Zaman razmišlja lord o tem, sedaj mu to, potem zopet kaj drugega pade na um, toda zdi se, da ne more prave pogoditi. Potem pa mu v duši znova vstajajo težki pomisleki. Kaj naj le postane iz neprijetne zadeve? Beatrica mu ohrani zvestobo, to je že rekla Konstanca. Toda lord Hudson, njen oče — in njegov prijatelj Colwell? K prijatelju mora predvsem, njega, katerega je tako razžalil, mora takoj prositi za odpuščanje. In morda se mu potem skupaj s prijateljem posreči rešiti uganko, na kak način je došel nakit v njegovo sobo.

Dalje prih.

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan, Ljubljana.

Urednik: Franjo Rupnik, Ljubljana.

Za »Zvezno tiskarno in knjigarno«

Alojzij Höfler v Ljubljani.

KARO- ČEVLJI

garantirano priznana
najboljša kvaliteta

MARIBOR
KOROŠKA c. 19.

INSERIRAJTE V NOVI PRAVDI!

ZVEZNA KNJIGARNA
LJUBLJANA
MARIJIN TRG ŠT. 8.

ZAHTEVAJTE CENIK!

Lastna založba — „SPLOŠNA KNJIŽNICA“ štev. 1—61
znanstvena zbirka štev. I.—X.

Največja izbira slovenskih, francoskih, nemških, ruskih,
angleških in drugih knjig.

Dobavlja vse revije, časopise in modne liste.

Šolske knjige in šolske potrebščine.

Muzikalije — Papir — Pisarniške potrebščine.